

Van szerencsém üzletem nagyobbítását tudomásul adni és hogy
uri ingek, gallérok és kézelők
 készítése mellett 4023
uri kalapokat, cilindert és chapeau claquet
 nagy választékban fogok tartani, az ismert legolcsóbb áron.
 Árjegyzéket, úgy mint mintákat a már érkezett legújabb színes ing-
 szövetekből ingyen és bérmentesen küldök.
 Fehér é. színes ingek ára: 2 frt 50 krtól kezdve 3, 3 1/4, 3 1/2, 4 frtig, rumburgi vá-
 szonból, és hímzve egész 20 frtig.
HOLLÓ J.
 fehérnemű és uri-divat raktára, Budapest, Dorottya-
 utca 10-ik szám.

Figyelmeztetés és felvilágosítás!

Még soha nem kellett szépitőszert olyan fel-
 tűnést a hajnövekedést illetőleg, mint a
Winkelmayer-féle
bojtorjángyökér-esszencia;

miután alig 15 éves fiatal emberek szálltak oly erős szakállt
 nyernék, mely különben csak későbbi korban, vagy épen nem
 szokott bekövetkezni, és kopasz helyek a fején, hol már éveken
 és haj nem látszik, ismét sűrű hajjal letakartak.
 Nem csoda tehát, ha sok hamisítás és utánzás fordul elő,
 és egy helybeli üzletember is, önkénteskedésben egy általam el-
 bocsátott bolti szolgával valami vegyőket hasonló név alatt
 hirdet, a közönség megelégedésére és félrevezetésére.
 Még a „Wiener medizinische Zeitung“ is egy nyilatkozik,
 hogy a bojtörjángyökér-esszencia jó minőségben csakis Win-
 kelmayer-nél található.
 Száldások kikérlete végett, kérték tehát mindenki,
 miszerint mindenütt a Winkelmayer-féle bojtörjángyökér-
 esszenciát, valamint a többi bojtörjángyökér-készítmé-
 nyekből kérjen.
 ÁRAK: Egy üveges bojtörjángyökér-esszencia 90 kr.;
 egy üveges bojtörjángyökér-kencés 60 kr.; egy üveges brillan-
 tós, a szakállnak szép alakát és puhát adó, 40 kr.; bojtör-
 jángyökér-olaj 40 kr.; bojtörjángyökér-viasz-kencés 20 kr.;
 bojtörjángyökér-hajszopcsó 20 kr.; Eau Alhennéne, legjobb
 szer a fejbőrt elzsírozni 60 kr.; Purgin, növényi szer, mely az
 orr haj- vagy szálszállak, az arcot színt tisztára 1 frt. —
 Purgin, csupán növény-nyag minden ásványi vegyület nélkül,
 s így teljesen ártalmatlan.
 Szállítás csak 1 főtől följebb, csomagolással együtt tör-
 téndék. Szállítási díjat megint 10 kr. csomagolási díj se-
 mittezik.
 Központi szétküldési raktár: J. Winkelmayer,
 Wien, 6. Bezirk, Gumpendorferstr. Nr. 159 u. Stumpferg. Nr. 13.
 Budapest: Török József, győztes. Király-utca 7. Temevár:
 Jánosiné Emő, győztes. Kolozsvár: Szék Miksa gyógyszerész.
 Gyöngyös: Merész Nándor, gyógyszerész.

Minden régi köhögés ellen,
 mellfájalmak, sok évi rekedtség, torokbajok, s a tüdő nyálkásodása
 ellen a több orvos által megpróbált 4064
fehér mellszörp, GYOMOR-
betegeket
 és minden altesti bajokat
 (galandférges bűz és fájdalom
 nélkül) gyógyít a legjobb sikerrel
 specialista Dr. Loew, Bécs,
 Kohlmarkt 20. — (Levelek díjjal
 ellátottak vagy ajánlva legyenek.)
 Dr. Loew emésztő pora
 gyomor- és bélgyógyászati, s ide-
 gesség ellen, használati utasítások-
 kal, onnan szétküldetik. 4197
 Ára 80 kr.
 Mayer G. A. W., Breslauban.
 Főraktár Budapest: Török József gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz.

Semmi sem jobb
a haj
fenntartására és
 mint az oly ismeretes és híres,
 orvosi tekintélyek által meg-
 vizsgált, a legfényesebb al-
növéseinek
előmozdítására
 kerrel korszorozott, 6 os. kir.
 Felsége a császár által ki-
 zár. szabadalmazott

Rezeda-göndörítő-pomádé

mely rendszeren használva a haj legkopaszabb helyein
 is dús hajszálakat növeszt; az ősz és vörös haj színt
 színt nyer; a hajszálakat csodás módon megerősíti,
 néhány nap alatt tökéletesen megszünteti a kopas-
 zódást, a haj kihullását a legrövidebb időn
 egészen megakadályozza, a hajnak természetes
 fényt és
hullámos alakot
 kölcsönöz és a legkésőbbi korig megvédi a megöze-
 lés ellen.
 Főoltó kálmán Matánál és díszes kiállításánál fogva eszmélv a
 legfinomabb töltő-esszenciának is díjazott volt.
 Egy üveges ára használati utasítással (hat nyelven) 1 frt 50 kr.,
 postán küldve 1 frt 60 kr.
 Ismét eladók illő leengedéssel részesülnek.

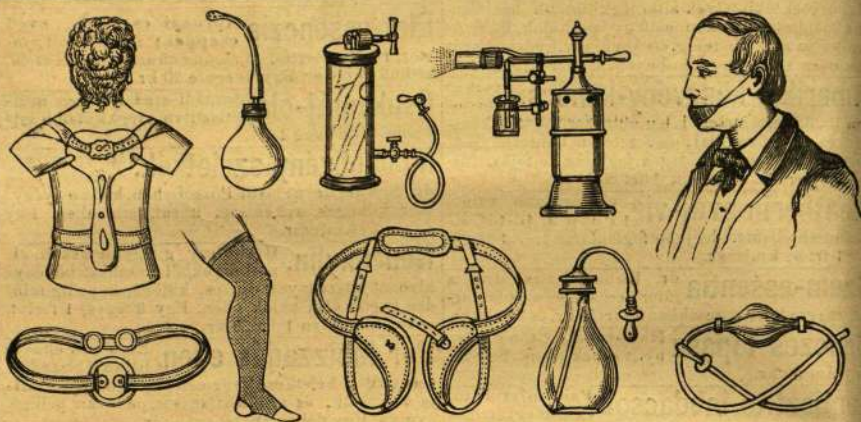
Gyár és központi szétküldő-raktár
 Budapest: Győztes, VIII. ker. Józsefváros, Főterület 14. sz. házában,
 hová minden irásbeli megrendelés küldendő, és a hol vidéki megrendelések az őssz-
 beküldés vagy postai utánvétellel a leggyorsabban teljesíthetnek.

POLT KÁROLY
 Főraktár: Budapest: egyedül TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál,
 király-utca 7. sz. a »Szent Lékhez.« 2609-16

Kiadja és nyomtatja Franklin-Társulat Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.

Minden zenekedvelőre nézve igen érdekes!
Előfizetési felhívás az
„APOLLO“ zeneműfolyóirat
 (hangjegy-füzetek)
 hetedik évfolyamára.

TARTALMA: Átiratok, ábrándok, egyvelegek a legújabb operák s ope-
 rettek, kedvelt magyar népdalok, szalon- és tánczeneművek (polkák, kerin-
 gők, mazurkák, csárdások, stb.), valódi török zene, kitűnő eredeti zeneszer-
 zemények, stb.
 A lap megjelen minden hónapban 2-szer. A rendkívül olcsó előfizetési ár
 egész évre 6 frt, félévre 3 frt.
 Az előfizetés legzélszerűbben postautalvánnyal a következő cím alatt
 eszközölhető: „Az Apollo kiadó hivatalának, Budapest, I. ker. országház-
 utca 94. sz. a.“ 4208-9

Sebészeti műszereket, testgyógyászati gépeket, kötelekeket és sérvkötőket,
legújabb szerkezetben s saját gyártmányban;
 továbbá a gyógyeljárás céljainak megfelelő szakismerettel készített sebészeti különlegességeket
 kausok és gumiból, valamint minden egyéb készítményeket gyógy- és betegápolásra, Lister tanár
 rothadást gátló kötelek-szövetek, tépés-gyapját, s a legújabb találmányokat a sebészeti kötelek
 terén stb. ajánl.
Fischer Péter, sebészeti eszközök gyártója,
 kir. tábori szállító, 4187
 Budapest, halvani-utca, 11. sz.
 Árjegyzék 1000 képpel, kívánatra ingyen küldetik.

A. FRANKLIN-TÁRSULAT
 magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és
 minden könyvtárban kapható:

NEMZETI
NAGY KÉPES NAPTÁR
 1878-ik évre.
 Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal
 számos képpel.
 Szerkesztő **ÁLDORIMRE**
 Tizedik évfolyam. — Ára füzve 1 frt.

Tartalómjegyzék. Czimkép: Naro fájljai Szemiradski világhírű fest-
 ményén után, Naro jellemrajzával. Mester és tanítvány: 1. Gyulai Pál, képpel.
 2. Dömötör János, képpel. Éji látogatás, vers. Margit szigetén, vers. Az ég
 tűz, vers. Ismét nálam voltál, vers. A kit egy nemzet sirat: A Deákmau-
 zeum, képpel. Egy gyarmunkás életéből, beszély. Nagy szellemek és nagy
 jellemek: Kossuth Lajos és Hugó Viktor legújabb arcképeivel. Költő és
 diplomata, Dóczy Lajos, a „Csók“ szerzőjének arcképeivel. Török és mus-
 kák, 12 jellemképpel. Innen-onnan (a szomszédok): 1. A
 bolgárokról, 3 képpel. 2. Konstantinápoly, 4 képpel. (Népszerű: bolgár
 csapó szán, Vászár Szilvijeóban. A bolgárok hovatáncza. Galantai külvá-
 ros. Megérkezés a kikötőbe. Török temetés.) Vázlatok egy év történetéből:
 Mikó Imre gróf, képpel. Szalai Ágoston, képpel. Keeskemény Aurél, képpel.
 A Petőfi-társaságról. Költemény Petőfiről. Török világ Magyarországon. Tahir
 bej és Sulejman seik arcképeivel. Történelmi mozaik. Bukott nagyságok:
 Udvari ünnepély III. Amurat szultán idejében. Flórenczi ünnepélyek egy
 új pápa tiszteletére. Egy velencei doge menyeközje. Vegyesek: A Medszi-
 rendjel, képpel. Az első kínai követtség Európában, két képpel. A koci-
 ról mint fenyűzési czikkéről. Kínai mesék: Egy kínai anya. Egy kínai
 mostoha. Egy kínai miniszter felesége. Egy kínai királyné. Egy kínai
 özvegy és anyja, stb. Boszorkányok az inquisitio előtt. Hasznos tudnivalók:
 Tengerészeti nagyhatalom hadihajók nélkül. A théáról. Híres gyémántok
 története. A föld népessége. Galambpósta alkalmazása a háboruban. A skót
 bankokról. Akinek szép lánya van, stb. **Magyarország címneviára**, a leg-
 újabb és leghitelesebb adatok nyomán szerkesztve egy szakértő által. Orsá-
 gos vásárok. Hirdetések.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: f egész évre ... 12 frt f félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: f egész évre ... 8 frt f félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: f egész évre ... 6 frt f félévre ... 3 *

3-dik szám. 1878. BUDAPEST, JANUÁR 20. XXV. évfolyam.

LINNÉ KÁROLY.

(1707-1778.)

TÖKÉJÉT, azt hisszük s a történelem
 bizonyítja, senki sem helyezi el biz-
 tosan mint a tudós, a kiaz embe-
 riség nagy és közös szellemi kincsének,
 a tudomány papirjaiba fekteti be. Még
 ha eszméi s vívmányai tulszárnyaltatnak
 is, benn maradnak azok a tudomány nagy
 épületében, mint alapkövek, melyekre a
 későbbi utódok építettek, mint oszlopok,
 melyek a betetőző kupolákat tartják, mint
 lépcsők, melyek a messzelátó magasba fel-
 vezetnek. Neve is be van vésve, kitörülhetet-
 len betűkkel az épület egy márványtáblá-
 jára, s fáradozása és lángesze összegének
 kamatait a hirnév évjáradékaiban szedi
 elévülhetetlenül; nagy pénzben a tudomány
 éknyelvei lapjain, aprópénzben az iskolás
 gyermekek ajkairól, a kik közül egy sem
 maradhat annak ismerete nélkül.

Linné, a nagy növénytudós, száz éve
 hogy meghalt. Rendszere, mely csaknem
 egy századig feltétlenül uralkodott a nö-
 vénytában, a növények osztályozásánál,
 kénytelen volt az ugynevezett természetes
 rendszernek engedni helyet. De Linné
 nevét s rendszere alapvonalait ismerni és
 ismertetni fogják még század évekig, sőt
 a tudomány történelmében valószínűleg
 örökre. Nincs egyetlen iskolás gyermek a
 gimnáziumban, a ki meg ne tudná mon-
 dani, hogy a növényeket virágaik him- és
 anyaszálainak száma és csoportjai szerint
 osztályozta; nem is említve, hogy számos
 növény, melyet ő határozott meg először, az
 idők végeig, vagyis míg a mezők és rétek
 virágoznak, s a tavasz himes szöveget terít
 az emberiség lábai alá, örízni fogja az ő
 nevét. Tökéjét valóban senki sem helyezi
 biztosabban el, mint a tudós. S ha életében
 szükködés és nyomor volt is osztályrésze,
 mint annyinak, holta után szedett gazdag
 kamatai dúsan kárpótolják nélkülözéseit.

LINNÉ Károly 1704. május 4-én szü-
 letett Rashultban, Smaland svéd tarto-
 mányban; „Svédország disze“ — „Észak
 csillaga“ ezek az ő nevének jelzői, az ő
 öröksége. Nem méltatlanul; kivált ha érde-
 mének méltánylását annak meggondolá-

LINNÉ KÁROLY.

Linné a legnehezebb viszonyok közt kezdte meg tudományos működését. Tevékenysége arányban állott a leküzendő nehézségekkel. Első munkája: „Lapland flórája” (1734) egy fáradságos utazás és kitartó gyűjtés eredménye volt. Ez első, gyűjtő munkában már megkezdte a rendszerezést, melynek eredményeit aztán három alapvető munkájában rakta le, melyek gyorsan követték egymást: a „Systema Naturae” (1735), „Fundamenta botanica” (1736), „Genera Plantarum” (1737), örök emlékei rendszerező elméjének. Ezeket már Hollandiában írta s adta ki, hol az amsterdami polgármester Cliffortnak harte-campe-i nagyszerű növénykertében volt igazgató. Magát e kertet is leírta „Hortus cliffortianus”-ában (1737). Főlebb említett három művében még csak megalapított rendszerét a következő háromban fejtette ki s adta elő bővebben: „Corollarium generum plantarum”, „Botanica critica”, s az eddigiek összefoglalása: a „Classes plantarum”.

Pedig a tudós még eddig csak életének kezdő szakában vala, mely teljes volt küzdelmekkel és hányatásokkal, s annak fénykora hátra vala még. Az eddigit még csak előkészületnek s anyaggyűjtésnek tekintette, s az igazi tudományos feldolgozáshoz akkor fogott újra, mikor 1741-ben az upsalai egyetemen előbb orvostani tanszéket nyert, melyet 1742-ben a növénytanival cserélhetett föl s „Botanica philosophica” kiadásával a természet szellemének titkait feltárva, rendszerének egészen, s minden részletekig át- és kidolgozott foglalatát a „Species plantarum”-ban (1753) közrebocsátotta. E nagy mű, a tudományos kitartás egyik legfényesebb emléke, több mint 7300 növényfajt ír le, saját észlelet alapján s örökre becses alkalmunka marad a leíró növénytanban.

Linné rendszere nehezen törhetett eleinte utat magának. Majd általánosan elfogadottnak, majd nem egy egész századig uralkodott a tudományban. Ma már senkinek sem jut eszébe e rendszert hibátlanak s egyedül helyesnek állítani, de ép oly kevésbé annak érdemét, melylyel a maga idejében birt, elvitatni akarni. Ma már „mesterséges rendszernek” nevezik, mert a növény egész alkatának s természetének figyelmenbe vétele nélkül, csak egyik, talán esetleges, bár mindenesetre fontos szervére, a termékenyítésre, alapítja az osztályozást. De nem volt-e igaza a svéd tudósnak is, mikor két félreismérhetetlen és eltagadhatatlan tényből indulva ki, rendszerét megalapította és épen azt a rendszert, melyet ma már mesterségesnek neveznek? Az egyik tény az volt, hogy a növénytan ismeretek és adatok halmazába, mondhatnók rengetegébe, elvalahára valami rendszert kell hozni, mert a tudomány már nem birt a felhalmozódott tömeggel; s a másik az, hogy a növény egész valóját, belső szerkezetét számbavevő természetes rendszer még akkor lehetetlen volt, még ahhoz az összes szervek ismerete hiányzott. Nemcsak a jobb ellensége a jónak, — mint mondani szokás, — hanem a jó is a jobbnak; a ki a jobbat várva s elérni nem bírva elszalasztja a jót: balgaságot követ el. De Linné megelégedett az elérhető jóval, s a jobbat a jövőre hagyta. E bölcsességben van legfőbb érdeme; mert ez által tette lehetővé, hogy rendszerének s a növények világában

az által nyert áttekintésnek segítségével, a tudomány előbbre haladásának útjából az akadályok elháríthatván, a növénytan szabadon fejlődhetett, s egy tökéletesebb rendszer útja megegyengettetett.

Ez utóbbinak érdeme, — mint annyi sok más a tudományok történelmében, — a francziákat illeti. A két Jussieu testvért először is (Antal 1686—1758; Bernát 1699—1776), Linné kortársait, kik a természetes rendszer tulajdonképeni megalapítóinak tekinthetők a növénytanban, különösen az utóbbi, kiről az először nevezetett is. Öcscsük József (1704—1779) mint utazó és gyűjtő (maga nem írván önálló műveket) támogatta bátyjai törekvéseit. Unokaöccse, második Antal folytatta a három testvér kezdeményét, ő bocsátotta közre a J. Bernát rendszerét, míg fia Adrián (1797—1857) nevének méltó utóda tetőzte be rendszerüket, melynek kifejtésében s általánosság tételében Decandolle Ágostnak (1778—1841) van, rajtok kívül, legtöbb érdeme. De még oly nevek is, mint a Jussieu és Decandolle, nem homályosíthatják el a Linné nevét; érdeme nem kisebb azért, hogy mások magasabbra vitték az épületet: a növénytan rendszerét, melynek alapjait ő rakta le.

—á—r—

Szerelem.*

Lányok ülték elmerülten
Gömbölyű toronyszobában,
Szálát fonya, gombolyítva,
Szépek, ifjak mind a hárman.

S szolt közülök a legifjabb:
„Némán ültök mind a ketten;
Künn a szél zúg, zápor csapokd
És mi itt, körben, meghittén!”

„Szóljunk hát szívünk ügyéről:
Vaj' mit tennénk, oly esetbe’
Kedvesünk ha mindhármunkat
Elfeledne, mást szeretne?”

És felelt a büszke Ágnes:
„En megvetném mindörökre!
Nem láthatna soha többé,
Méltaian az én szívemre!”

Mig egy hang a tornyon végig,
Szolt mikép szű perczegése,
Nem hallották, csak sejtették,
Mint álomban vették észre:

„Nincs szíved, soh'sem szeretted,
Nem szeretsz, s nem fogsz szeretni!
A kit igazán szeretnél
Nem tudnád azt így megvetni.”

S Margit égő szemmel így szolt:
„En megölném őt azonnal,
Gyilkot ütnék a szívébe,
Fölfognám saját karommal.

„És gyönyörrel nézném vérét
Mint patakzik a ruháján,
Megvenném az ő halálát
Bár tulajdon lelkem árán!”

És a hang ismét megszólalt,
Mint a szűn perczegése,
Nem hallhatták, csak sejtették,
Mint álomban vették észre:

„A mi szívedet betölti
Csak vér habja, szenvedélye,
Nem valódi szerelemnek
Földöntuli tiszta fénye!”

S szolt merengve a legifjabb
Halvány arcú szöke Lenke:
„Meg sem vetném, meg sem ölném,
Őt szeretném mindörökre!”

* Fölvastatott a Kisfaludy-társaság decz. 27-ki ülésén.

„Ápolnám szívét, szerelmét,
Hogy beteg virág gondolnám,
Azt, ki ötet boldogitná:
Megölelve hozzá vonnám.

„S nem hálnék meg bánatomban,
Boldog lennék: boldogsága
Vetne fényt életemre,
S lenne lelkem új világa!”

S szolt a hang a tornyon végig,
Mint a szűn perczegése,
Nem hallhatták, csak sejtették,
Mint álomban vették észre:

„Oh! te, csak te tudsz szeretni
Fölmagasztosult szíveddel,
Önzetlen s csak benne élve,
Boldog léssz te, ne feledd el!”

És a három ifju lányka,
Elhallgatva, elmerengett;
Gyorsan font, és gombolyított,
Sárga len kezökben lengett.

És derült az ég is ujra,
Elvonult a zápor árja;
Páros tarka iv vonult a
Víz fölött a vár tornyára.

Régi bútor pattant halkan,
Ősi szellem járt mellette;
A nap égő búcsu fényét:
Várlakra rávette.

Majdhéni Flóra.

Szép tavasz-napról...*

Szép tavasz-napról énekelni
Jött kedve a bús, csüggedt ósznek:
Lelkemen im az emlékek, mint
Tavaszfényben a lepkék, ép úgy
Támadnak, ép úgy kergetőznek.

Oh mint telik meg szívem ujra
Színes ábránddal, tarka vágygyal!
És az örömtől elfogulva,
Miként ölt szárnyat minden álom,
S mily szabadon, mily fennen szárnyal!

Az elmúlás sejtelve nélkül
A lunge mámor visz karöltve,
Visz oda, hol az ész elszédül:
Örvénybe, zajba, lángba, kéjbe,
S hol imára kél a szív dolyfe.

S átérzem mind, mi szép s mi bájló;
Győzelem vár a merre lépek;
Szívem egy kis szerelmi zászló,
Mit, a hol győztem, oda tűzök,
S a vágy, hogy győzzek, nem ér véget.

Barát se kell, csak a pohárhoz,
S hogy emelkedjek a dal árja;
Kedvem — mely mindent besugároz, —
Feloldoz bűnt és hitványságot,
S az ellent is keblére zárja.

Lelkem csak a félisteneknek
Nyitja meg láncos várkapuját;
Jövő világok itt születnek,
S a meglevők itt dölnék romba,
S a riadót Cherubok fujják!

Erő, mely nem fogy, csak növekszik,
Bölcsesség, mely megtanulhatlan,
Igazság, mely nem vádol senkit,
S remény, melytől a tél kizöldül,
S virágágy kél a sivatagban!

— S most isten véled, szép tavasznap!
Oh ifjuság, mely bésötélit...
De nincs helye itt a panasznak:
Az ősz hallgat... s attól, mit érez,
Jégborzongás fut rajta végig.

Benedek Aladár.

* Fölvastatott a Kisfaludy-társaság decz. 27-ki ülésén.

Pusztai találkozás.

Elbeszélés.
Írta Baksay Sándor.
(Folytatás.)

II. Nyájas olvasó!

Fött-e már valaha a fejed valami „magasztos eszme megvalósításában”, valamely dícsőséges „ország eljövételének” eszközésében, valamely „igének testté változtatásában”? Kisdedővő-egylet, nőegylet, koresolya-egylet, műkedvelő-egylet, kiházasítási-egylet, fogyasztási-egylet, temetkezési-egylet, borászati-egylet, tüzoltó-egylet, hitel-egylet, népbank, takarékpénztár, olvasókör, népkör, jobboldali kör, ba'oldali kör, negyvennyolczaskör, vagy épen iskola, polgári-, elemi fötanoda, felsőbb népiskola... Mely jelentéktelen tagja vagy te a társadalomnak, ha mindezekre pirulatos nem-mel kell felelned. Élted tett-dus évadja most évadlik, még helyrehozható mulasztásodat! Ki azzal a zászlóval — akarom mondani a seprűvel, melylyel eddig önző kezéd csak a magad háza előtt söpörgetted, máskülönbön nem tudom miként érdemled meg ama három részt, mely benned felmutatandja a jó hazafit, jó keresztvényt, és jó családatyát?

Ha azonban jelen emlékeztető szavaim felriasztanak, s tettere buzdulva elhatározod emlékoszlopod kifaragását: jól vigyázz!

Tapasztalatlan lélek! te kétségkívül azon kezdenéd, hogy barátaid előtt egy jól átgondolt beszédben kimutatod, mennyire életszükség, sőt életfeltétel a ti községetekben egy jól szervezett tüzoltó-egylet, vagy egy lotteria-játszó társulat. De egy ilyen lépéssel csak azt éred el, hogy a te publikumod terved gyakorlatiatlan, sőt veszedelmes voltának kimutatásával csillogtatja mély belátását, te dühbe jössz, összeszidod őket, hogy hát éjgenek porrá, s maradjanak pápuáknak, ha semmi életjelt nem akarnak magukról adni. Megírod nekik a szegénységi bizonyítványt s véglegesen visszavonulsz a közélet haláltán küzdteréről. Ez így lesz, ha nekem szót nem fogadsz, s nem jössz el velem nyomról nyomra tanulmányozni nemes Ihárosi Dávid urat, a familia kurátorát, miképen kovácsolja a familia kezére lábára azt a lánczot, melynek módját mindaddig sem a megyefőnök, sem a helytartótanács, sőt maga a főesperes sem birta kitalálni.

Az érdemes familia-kurátor az espre-restől elbucuszván, zsebében a zakatói minta-díjlevéllel, hazafelé tartott, de nem egyenesen. Egy kis kitéréssel utba ejtette Füzfárt, a környék székvárosát.

A piaczon a nagy dohánytőzs előtt megállapodott.

Vett egy csomó szivart, azután levél-papírt kért, melyre a következő sorokat firkantotta:

A „Jobb Jövő” Tekintetes Szerkesztőségnek! Tekintetes Szerkesztő ur! Kérem kegyeskedjék a következő czikkecskét be-cses lapja napi hírei közé iktatni:

„Az x...i püspök ő nagyméltósága a kondori pusztán felállítandó róm. kath. népiskolára 2000 frtot kegyeskedett adományozni.”

Ezt bepecsételte s átadta a trafikosnak, hogy tegye postára. Azután azt kérdezte a boltostól:

— Mőricz! maga szokta a kaszinó elár-
verezett újságait megvenni?

— Igenis nemzetes ur! szolgálhatok
valamivel?

— Jót tenne velem, ha a hivatalos
lap néhány számát kikeresné.

Mőricz a pad alól néhány csomó, zsi-
neggel átkötött lapot szedett elő, s csak-
hamar rátalált a keresett újságra.

Dávid ur magához vette és hazahaj-
tatott. Otthon sorba vizsgálta a hozott
lapokat, s néhány számot kiválasztván,
dolmánya belső zsebjébe dugott.

Másnap reggel kilencz óra tájban egy
subát kerített a nyakába, egy vasas végű
juhászbótot a kezébe, s neki indult a pusztá-
nak a szántóföldeken keresztül.

Vasárnapi nap volt, április elején, szép
verőfényes idő. Tudta, hogy az instruktor
urak ilyenkor szoktak vadászni, mert sza-
bad napjuk van, mert szép idő van, és
mert a nyúl nagyon bevárja az embert
áprilisben.

Neki azonban nem mindegy volt akár-
melyik instruktor. Ő egyetlen-egyet kere-
sett, a zsidó précezeptort, a koresma-bérlő
Dávid házitanítóját.

Nem sokáig kellett keresnie. Csak-
hamar megpillantotta a keresett fiatal em-
bert a földek között, a mint puskával kezé-
ben lépdelt.

Im most egy nyúl ugrik fel előtte; a
vadász felkapja, rásíti — azután elveti a
puskát, és a nyúl után ered, hogy majd
elfogja. Mert lehetetlen az, hogy olyan
közelről ne kapott volna. De a nyúl — bár
látszott rajta, hogy nehezeze esik a futás
— mégis gyorsabb volt és elszárguldt.

Ekkorra Dávid ur is oda érkezett.

— Nini! hát mégis itt van az ifju ur?

— Hát hol volnék? kérdé duzzogva a
kérdett, nyilván neheztelvén, hogy kudarc-
ának tanuja találkozik.

— Azt hittem, hogy már régen kere-
ket oldott...

— Már miért oldottam volna én kere-
ket? szolt lenézőleg, s tüntető önértzettel,
mert ha Ihárosi uram nemzetes ur is,
azért mégis csak paraszt, míg ő tanító,
még pedig olyan tanító, a ki ügyvédnek
készül vagy filozófusnak.

— Hát csak azért, hogy kurrentáltat-
ják az urat. Épen most olvastam a hiva-
talos lapban. Itt van.

Előhuzta a mándlizsebből a hozott
lapot, melynek két egész hasábjá a bereg-
megyei újonczszökevények névsorával van
megtömve. Van köztük tizenhárom Adolf
Klein.

— Nem tudom az ifjuur nem Bereg-
vármegyéből való-e? (A kujon nagyon jól
tudta, hogy embere munkácsi születés).

A fiatal ember azt felelte, hogy ő Vas-
vármegyéből való és toponári születés; ő
rá ez nem tartozik, mert nem csak egy
Adolf Klein van a világon. Ő maga is
ismer hatot, a ki egy sem Beregszászról
való. Egyébiránt ismeri a beregszászi
Klein Adolfot is, az most Pesten lakik
vagy Kanizsán. Hanem azért csak ott-
hagyta a nemzetes urat és hazament.

Ennek megírtam az utlevelet, gondolta
Dávid ur, azután felgyalogolt a pusztá
felső szélére, a hol két tanyában két birkás-
haszonbérő lakott. Az egyiket hívták Siró

Jánosnak, juhász nyelven Szent Lábán-
nak, a másikat Uherszkó Mártonnak, ju-
hász nyelven pedig Énekes Tót Péternek.
Mindkettő lutheránus ember, a kőszegi
biblia sohasem hiányzik a hönök alól, de
énekelni csak kálvinista módra énekelnek,
mert a feleségük a szent Dávid zsoltárai-
hoz hajította a szívüket. Gyerek szép szá-
mal mindkét háznál.

(Folyt. követh.)

Bodenstedt Frigyes.

Hazánk fővárosa érdekes vendéget vár
e napokban; s mire e sorok napvilágot
látnak, már körünkben lesz a mai né-
met irodalom egyik legérdemesebb mun-
kása, egyszersmind egyik legérdekeseb-
alakja: Bodenstedt Frigyes, a Mirza-
Shaffy dalainak költője, a Puskin és Ler-
montoff ép oly hű, mint költői fordítója;
mert nagy terjedelmű és soknemű írói
munkálkodása tág mezején ez a két jog-
czim főleg, a mi a közfigyelmet leginkább
reá vonja s nevének maradványát bizo-
sítos. Kelet költészetét az újabb időben
s a virágzó orosz költői irodalmat senki se
hozta oly közel Európa nyugoti népeihez,
mint Bodenstedt.

Viszontagságos élete, melynek folya-
mán, — mint Homér mondja hőséről —
„sok népek városait látta s szokásait is-
merte meg”, már magában is elég érdekes.
A magát önérején felküzdő férfiú, az
önképzés nehéz, olykor sanyaru iskolájá-
ban tanult és fegyvermezt szellem törté-
nete az, ki aránylag későn kezdve s mégis
aránylag ifju korban nagy elismerést birt
már kivívni magának, hírnévre emelkedett
s magát folytonos tevékenység által fenn
is birta tartani az egyszer elért magas-
laton.

BODENSTEDT 1819-ben született, a
hannover királyság Peine nevű helységé-
ben, közrendű szülöktől, kik őt kedve elle-
nére a kereskedői pályára erőszakolták,
miután jóformán csak elemi oktatásban
részesült s a középtanodát be sem fejez-
hette. Mikor a kedve elleni pályától meg-
szabadulhatott, a göttingeni, müncheni és
berlini egyetemeket látogatta, de alapos
előkészültség hiányában alig nyerhetett
itt többet encyclopediai képzettségűnél, mely
főleg nyelvészeti és irodalmi téren moz-
gott. A sors, alig 22 éves korában, mint a
fiatal Galiczin herczeg — az orosz arisz-
tokraczia egyik előkelője sarjadéka —
nevelőjét Moszkvába vitte. Tanitania
kelle, mikor maga is oly keveset tanult
még; életirányt adnia, mikor maga sem
találta meg meg élete irányát. Egész ko-
molysággal feküdt neki a tanulmányoknak
s eddigi képzettsége hégzagait megfeszített
szorgalom és minden irányu önképzés
által pótolta ki. Különös tehetsége levén
a nyelvekre, nem csak a szláv nyelveket
sajátította el az orosz körökben, hanem
anyanyelvén kívül egyenlő könnyűséggel
beszélte a francziát is, a mi az orosz fő-
rangu körök társalgási nyelve, s az angolt,
melyre szintén szükség volt nevelői s
mentori állásában. Ez állás, az előbb vilá-
got alig látott ifjut egyszerre a legfelsőbb
körökbe ragadta, hol szép alakja, eleven
szelleme, eszes társalgása csakhamar meg-
nyitotta előtte nemcsak az ajtókat, hanem
a szíveket is. Itt élt, élvezett, tapasztalt;
szedte, mint a méh, az élet virágairól azt

a mézet, melyre a leendő költőnek oly nagy szüksége van, hogy tartalmat és lendületet, érzést és hangot merítsen belőle.

Megismerkedvén az orosz irodalommal, már ekkor tett kísérletet Puskin és Lermontoff német költeményeinek fordításával, melyek 1843-ban Lipcsében jelentek meg; s az ukrániai népdalok egy kis gyűjteményével („Die poetische Ukraine“), melyekkel mindjárt méltó feltűnést ébresztett. Hogy még jobban behatolhasson a szláv népek nyelvébe és költészetébe, örömmel fogadta a kaukázsi tartományok helytartójának, Neithard tábornoknak meghívását, s Woronesen és a kozákok földén átutazva, Tifliszbe ment, hogy ott egy gimnázium igazgatóságát s egyszerűsmind a latin és francia irodalom tanszékét átvégye. De a lekötött helyzet nem felelve meg tanulmányozási céljának, már a következő évben (1845) ismét megvált az intézettől s mintán előbb Armeniát, aztán a Kaukázus hegy-

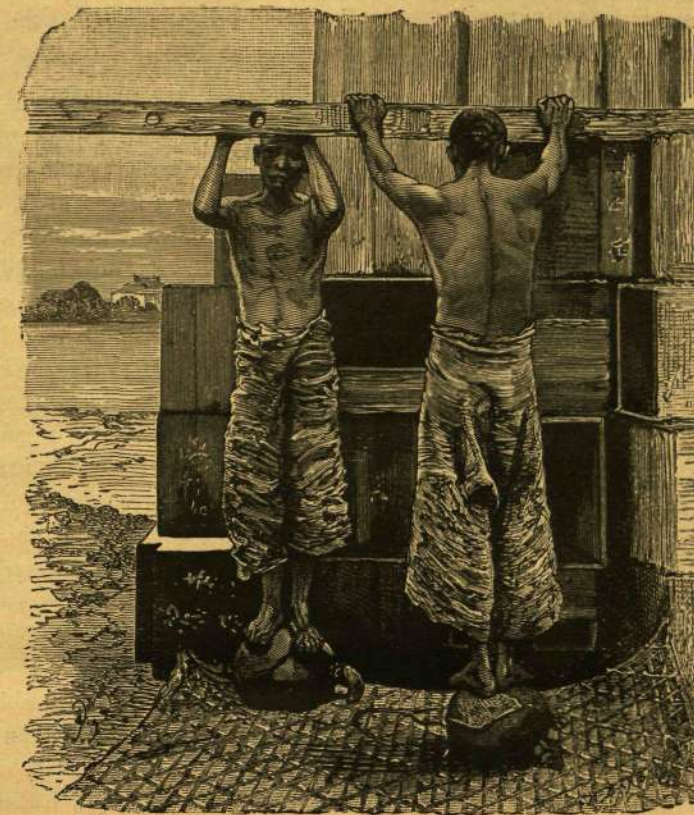
BODENSTEDT FRIGYES.

vidékeinek belsejét is átutazta, kirándulásai-
ból mindig nyelv-, nép-
és szokások ismeretével
gazdagodva tért vissza.
Ideje többi részét azon-
ban tovább is Tifliszben
töltötte, Seymour Hen-
rik angol-, és Rosen
György jerusalemi po-
rosz konzul társaságá-
ban: Mirza Shaffynál,
a tífisi mosolygó bölcs
dálnoknál, kinek mon-
dásai és dalai, vidám
életnézete s kevéssel
megelégedése kitörülhe-
tetlen benyomást tett
Bodenstedt lelkületére.

Három évet töltött
itt s csak 1848-ban tért
ismét hazájába vissza.
Délkeleten tartózkodá-
sának gyümölcsei: egy
tanulmány s egy költői
élet- és népműrajz.
Amaz „A Kaukázus né-
pei s szabadságküzdel-
meik Oroszország elle-
nében“ cím alatt 1848-
ban jelent meg Frank-
furtban s méltó elismer-
éssel találkozott. Annál
nagyobb zajt ütött s rop-
pant hírnévre tett szert
a másik: „Ezeregy nap
keleten“, mely Tiflisz-
ben tartózkodását, az
ottani életet és szoká-
sokat, főleg pedig Mirza

ÉLELEMSZÁLLÍTÓ OROSZ CSAPAT BULGÁRIÁBAN.

Ágyapor-thea készítése.

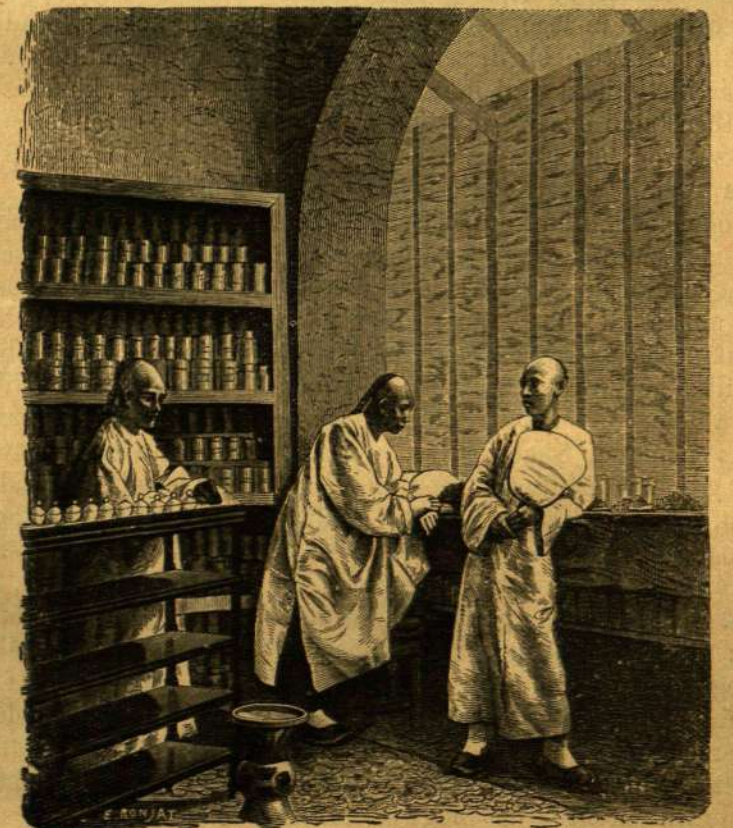
A thea megmérése.

A thea-levelek kiválogatása.

Thea-szítálás.

A thea megizelése.

THEATERMELÉS CHINÁBAN.

Shaffyval való ismeretségét, társalgását, folytonos együtt létét írja le, kifejezi e mosolygó dalnok böles egész életnézetét s közbeszóvi dalait, melyek némelyike valódi gyöngy, selyemzsinórra fűzve. Csak maguk e dalok, külön gyűjteményben „Mirza Shaffy dalai“, több mint ötven kiadást értek, majd minden nyelvre (még zsidóra is, szerbre kétszer is, magyarra egyes darabok Arany Jánostól, s legújabbban az egész gyűjtemény) lefordítva a szó teljes értelmében bejárták az egész világot s mindenütt tetszést és érdeket költöttek az öreg költő iránt, a kit Bodenstedt fedezett fel. Később azonban kétségbe vonták Mirza Shaffynak még a létezését is. Tévesen; Mirza Shaffy létezett s nagyjában hasonlított ahhoz a jellemképhez, melyet róla Bodenstedt oly elevenen s költőileg rajzol az „Ezeregy nap“-ban; voltak is böles mondasai, költött dalokat is, melyek iránya s szelleme szintén megfelel annak, a mit róla Bodenstedt ír. De a Bodenstedt Mirza Shaffy dalai közt csak öt vagy hat a mi igazán a keleti költőé s utána volna fordítva. A többi mind a Bodenstedt eredetije, a ki csak e költő nevet s alakot vette föl, hogy abba öltöztesse saját költészetét. Így a mint van, a gyűjtemény kevésbé emlékeztet Hafizra, Szádira az igazi keleti költőkre, mint inkább a Goethe „Westöstlicher Diwan“-jára; s ámbár egyes darabjai (pl. az Arany által is lefordított „Ha nézem gyöngye lábada“- kezdetű s még tíz-husz más) annak átlagos magaslatán állanak, de a Goethe Diwanjának legszebb darabjait (pl. a Suleika- és Hárem-dalokat) nem éri el. Igaz hangok mellett itt-ott mesterkélttség, hidegség, chablon is látszik rajtok. Bodenstedt eredeti költeményei, melyek részint elbeszélők, köztők „Ada, die Lesghierin“ című éposz, részint drámaiak, pl. „Demetrius“ tragédia s „Antari király nászútja“ című vígjáték, kisebb költői beszédek s lyrai költemények, — a forma szépsége, sőt csiszoltsága mellett, a mesterkélttség és hidegség e bajában szenvednek többnyire. Képei sokszor elevenek, egész a tarkaságig; eszmékben nincs hiány, sőt egész költészete az ész művének látszik; a mi hiányzik: a kedély és bensőség, a képzelet igazi tüze s a hang olvasztó melege.

Sokkal feltétlenebb dicséret, sőt magasztalás illeti meg mint műfordítót; s e tekintetben talán övé az első hely Európa mai összes irodalmaiban. És bár az eredeti költő, a teremtő lángész becsével a (bármily tökéletes) műfordítót csak összemérni is eszünkbe sem jut; ennek az érdemét sem kicsinyelhetjük. Erdeme, tárgyilag, abban áll, hogy idegen nemzetek szellemkincsét közvetíti, polgárjogot szerez nekik s közkincsé teszi saját nemzeténél; a német nemzet ez érdemet nagyra becsüli; nemcsak Shakespeareat, a legnagyobb germánt hódította meg magának teljesen, hanem mindent, a mit a külföldi irodalmak élvezhetők s tanúságot termelnek, ő átültet s felvesz saját nemzeti szellemébe. Alanyi érdeme pedig a műfordítónak az általa leküzdendő nehézségekben áll. Idegen hangulatba teljesen beletálcálni, beleélni magát; az eredeti tartalmát, eszméit, érzelmeit, képeit egészen feloldni, felolvasztani magában s akkor — a maga nyelvén újra önteni — úgy hogy az anyagból semmi se vesszen el, hogy fényt, zománczát is megtartsa, vagyis inkább

visszanyerje; virágot átültetni, hogy necsak szára, levelei el ne pusztuljanak, de színe, fénye, sőt illata se vesszen el: bizonyára nehéz feladat. Vegyük hozzá a forma nehézségeit, sort sorral, rimetrimmel, méretet mérettel adni vissza; hogy olyan legyen, mint az eredeti s mégis egy csöppet sem idegen annak, a ki a maga nyelvén olvassa. Ime ily nehézségekkel küzd a műfordító. Bodenstedt a legszerencsésebbek egyike a mai irodalmakban e részben. Puskin-ja („Anyegin“, „Bakesszeraji forrás“, „Nulin gróf“, „Pultava“, balladák, lyrai költemények), Lermontoffja („A cserkesz fia“, „Wasziljevics Iván czár“ s számos kisebb költemény), Shakespeare szonettjeinek és elbeszélő költeményeinek legjobb német fordítása: mind igazolják ez ítéletünket.

Irodalomtörténeti tanulmányai is becsesek; alapos tanulmányok s bonczoló ész mutatkozik bennök. Főműve e szakban: Shakespeare megelőzői és kortársai, melyhez nagybőrra Angliában gyűjtötte az anyagot. Az angol élet és történelem ismeretéről tanuskodnak az „Erzsébet és Jakab udvarából vett elbeszélések“ is.

Egészítsük még ki élete adatait. 1848-ban visszatérve keletről, először Triesztben vette át az akkor szabadelvű „Oszták Lloyd“ szerkesztését, s magát a napi sajtóra adván, politikai és kereskedelmi tanulmányokat tett, hogy e részben is teljesen megfelelhessen hivatásának. 1849-ben mint a porosz szabad kereskedő-párt küldötte ment Párisba s 1850-ben Frankfurtban működött a béke-kongresszuson Schleswig-Holstein érdekében. Ugyanazon évben vette át s vitte három évig a „Weser Zeitung“ szerkesztését. 1854-ben Miksa Bajor király meghívására Münchenbe költözött, a hol az egyetemen a szláv irodalmak s később az ó-angol irodalom tan-széket töltötte be, az udvari színháznál pedig a klasszikus drámák előadását rendezte és a király kívánságára sorban vezette be valamennyi klasszikai irodalom: a görög, az angol, a spanyol, a francia legmérebb drámáit, a Göthe- és Schilleréi mellett; 1866-ban a meiningeni herceg hívta meg udvari színháza intendánsául, a mit el is fogadott; a herceg nemességet adott neki s mindenképp kitüntette; ő viszont a meiningeni drámai színház hírnevét emelte, különösen az összevágó korrekt játék és rendezés által. A múlt évben azonban lemondott állásáról s Hannoverbe költözött át.

Bodenstedt bár magyarul nem tud, kiváló érdeklődéssel viseltetik irodalmunk iránt is, s különösen Petőfit nagyra becsüli. Közelebb a Neugebauer sikerült fordításait ő vezette be a német irodalomba s elragadtatással nyilatkozott nagy költőnkéről. Ha most hozzánk jö, azért teszi, hogy viszonyainkál bővebben megismerkedjék. Két előadást szándékszik itt tartani: egyet a szláv irodalomról, másikat keletről. Érdekes és napirenden álló tárgy mind a kettő, s hiszünk, hogy fővárosunk mivel közönsége nem is marad hátra az érdeklődés nyilvánításában, melyet e felolvasások tárgyuknál fogva is igényelhetnek, még inkább a derék író egyéniségénél fogva, kit részünkről is — e szíves, egyszerű üdvözléssel fogadjunk: „Isten hozta!“

—d—r—

Az orosz manó.

Társadalmi kép az orosz fővárosból.
(Folytatás.)

Pétvárott egy hónapja időzésem alatt — májustól júniusig — négyszer loptak meg: először elloptak egy szivartartót, azután egy pénzes tárczát — szerencsére csak kevés ezüst pénzzel, — harmadszor egy felső kabátomat, melyet amugy szépen elvittek egy ház előszobájából, hova látogatni mentem volt, s végre egy egész fiók tartalmát, ingekkel, nyakkendővel, iratokkal (nem Oroszországra vonatkozó jegyzeteimmel — ezeket mindig magammal hordoztam), szivarokkal és egy színházi látesővel. Mikor reggel hazulról eltávoztam, e fiókot jól bezártam volt; haza-jöve feltörve, üresen és nyitva találtam. Persze, hogy senki sem tudott róla semmit is; persze, hogy mindegyik cseléd késznek nyilatkozott oroszosan megesküdni rá, hogy távollétem alatt egyikők sem ment be a szobámba — legalább az ajtón nem; hanem a mint nagy ügyesen értésemre adták, bemehetett valaki az ablakon; a minthogy az ablak egyik szárnyát nyitva is hagyták volt, az ajtón kívüli elmélet bizonyítékul. Én azonban mind e mellett hajlandó voltam egy sárga kendővel bekötött fejű, kancsal szemű csenevész szobaleányra gyanakodni, a kit gyakran rajta kaptam, hogy sovár szemekkel sandított arra a fiókra, melyben levő holmiimnak most csak hiult helye vala. Nagy méregben voltam. Az igaz semminemű ékszer nem vesztettem el. Gyémánt solitairem biztos helyre volt elzárva; ismétlő arany óráim Angliában zálogban. De főleg irataim miatt bosszankodtam, s első fellobbanásomom elhatároztam, hogy a rajtam elkövetett lopást a rendőrségnek fejletem. De hál' istennek épen a kellő időben feltartóztatott esztelen pályámon egy böles férfiú. Ez a férfi nem volt orosz, de azért évektől fogva minden irányban beutazván Oroszországot, úgy ismerte, mint a rosz pénz.

„Ugyan mennyire becsüli a kárát uraságod?“ „No“, feleltem, „amugy hozzávetőleg, mint egy harmincz rubelre.“

„Ugy hát“, folytató a böles, „ha kedve nincs uraságodnak ezt a harminczat legalább ötvennel, de nagy hihetőséggel még többel is megpótolni és ezen felül iszonyuan meghurcoltatni, azt tanácslom, hogy tölje békével vesztését, senkinek se szóljon róla, ne kiváltképen a rendőrségnél alkalmazott uri embereknek.“

E delphii ünnepélyességgel hangoztatott intés arra ösztönzött, hogy utána járjak, mi lehet annak az oka, hogy e sajtáságos országban nem elég, ha meglopják az embert, hanem még meg is kell a kifosztatás árát fizetni? Ismeret utáni törekvésben, ha minden körülményre jól emlékszem, úgy tetszik nekem, hogy böles férfimmal elvonultam a Heyele-szálloda ivó teremébe és ott több malinka ruina vagy kis pohár curaço el-fogyasztása s meglehetősen összeg papírszivarka elhamvasztása után, kiválólag elmélálgosodtam az iránt, hogy mekkora fényűzés a meglopás Oroszországban.

Tisztelt olvasóm, ha bűnöd valaha Oroszországba visz és ott meg találunk lopni — legyen az orv körméhez ragadott portéka bár zseborád, felső kabátod, tárczáid tele bankjeggyel — soha se folyamodjál a rendőrséghez. Hunyoris egyet s tüd békével. Hordozd nagy lélekkel vesztésedet s tartsd titokban. Végy új czikkeket a régiék helyébe, melyeket elvesztettél; de ne panaszkod fel. Ha felpanaszolódnál, végeredményben még négyannyitól fosztanának meg. Ugy van, életed hasonlóvá válnék az üldözött rókaéhoz s utóvégre szétmarcangolna a nagy róka-vadász: a manó és ebei.

Tegyük fel egy esetet. Van nekem egy szép arany zseborám (a mi nines), és Pétvárott vagyok (holott nem vagyok most ott). Estéli mulatságra az ásványos vizekhez megyek, hol a kenes források csak ürügy, és Isler ur kertje katonazenekaraival, tűzijátékaival, és kétes jellemű társaságával a valóságos vonzerő. Órámat zsebemből egy ügyes zsebtolvaj szépen eloseni a kertben; s én nem vagyok méltó a szánalomra, mért az Isler-kert híres iparlovagjairól. Másnap nagy bolondul, mint olyan eszeveszett, elmegyek és városrészem rendőri állomásán panaszt emelek. Tudom az óráim számát, mesterének nevét; leirom körülmenyesen és pontosan, elbeszelem, minő viszonyok közt idegenítették el tőlem. A rendőrségi őrnaggyal nem találkozom, hanem egyik segédjével. A segéd azt mondta nekem németül (mert a bírói rendőrség, rendszerint nem tud francziát; de a titkos rendőrség a föld kerekébe minden nyelven s hihetleg kínaiul is beszél) hogy az igazságszolgáltatás nyomában van a bűnösnek, a kit minden bizonynyal nyakom csipnek s méltó büntetésben részesítenek; ahhoz pedig, hogy órámat hova-hamarább visszatnyerem, semmi kétség sem férhet. Ez idő alatt az irnokok végtelen sokat innak a zseborám-ról és rólam; egy rakás ürlapot adnak előmbe, hogy aláírjam. Előre megmondták volt, mit kell tennem, s miután nines más mód, kiz ürlap közé sandwich-zemely módjára, egy tíz rubeles vörös bankjegyet csuszátok s e három-darabot a segédnek nyújtom, a ki zsiros mosolylyal jó reggelt kíván nekem.

E napságtól fogva nem vagyok a magamé, hanem a manóé. Zaklatnak reggel, míg borotválkozom és este, mikor fekkünn akarok. Sürgősen hívják a rendőrségre öt percczel ebéd előtt, és öt percczel étkezésem bevégezése előtt. Pokoli találékonysággal a manó azokra az órákra teszi a határidőt, mikor valahol társaságban vagy mulatságban vagyok. Trophonius barlangjába rendel, hogy fakgató kérdéseivel kinozzon. A manó elcsip egy rakás áltolvajt, szembesít velők s kérdi: azonosoknak ismerem-e az én zseborám elidegenítőjével? Mirmidonjai hitvány vöröshagymákat hoznak előmbe, a miket ők zseboráknak neveznek, s kérdik: sajátomra ismerem-e ezekben? Mindez idő alatt egymásután fizetem a rubeleket, motozások, vallatások, díjpótlások, küldönczidjak, bélyegek és a pénzsajtoló gépek megszámlálhatatlan nemei következtében. Végre (hallgatva a jó tanácsra) a rendőrségi őrnaggyhoz rohanok s tőle nyiltan (de titokban) azt kérdem: mennyiért bocsátja el engem? Az őrnagy mosolyog, segédjével értekezik s azt mondja, hogy az igazságszolgáltatást nem lehet feltartóztatni rendes folyamában. A segédhez fordulok, ez is mosolyog és azt mondja: úgy véli, kegyelmességemnek nem lenne térére husz rubel, melyet ha jótékony célra kezébe szolgáltatok, jót állhatni remél, hogy ezért a rajtam esett lopásért többet nem alkalmatlankodnak nekem. E szerint kifizetem neki a pénzt (a mit nem teszek) s hálát adok istennek, hogy megszabadultam a manótól, mint a cigány, egyetlen tehene eldőglése után hálálkodott, hogy vége a marhadőgnek.

Érti-e már a szíves olvasó, miért nem folyamodik okos ember Oroszországban, ha meglopják, a manóhoz?

Könnyű volna több példát hozni föl az orosz rendőrség szerzési hajlama illusztrálására és ez így van nem csak Pétvárott és Moszkvában, hanem a birodalom minden városában. Én csak egy pár kiválóbb jellemvonására szoritkozom ennek az intézménynek, melynek a gazokat kellene megfékezni, de a helyett a becsületes embereket nyakgáti, rémitgeti.

A forrás, mely után indulok, egy francia fodrász és illatár, a ki azzal a szilárd és meg-

törhetlen eltökéléssel telepedett le Moszkvában, hogy öt évig lesz ott, szerez ötvenezer frankot, aztán otthagya ezt az undok lyukat (mely kicinylő tulajdonitványlyal jelezte szent Oroszországot) visszamegy Arcis sur Aube-ba, a mely fehérre meszelt francia városka az ő szülőhelye, ott káposztát ültet és a Sz. Symphorien egyház papját megveri a trik-trak-ban; idővel valamelyik szomszéd helységben bíróvá lesz, ismét felveszi ősi címét, magát de la Bandoline urnak hivatja (a mely czim most — mint a spanyol hidalgo kardja — ez igénytelen név alá vala rejtve; Hyacinthe fodrász és illatár Párisból) s aztán departementje al-préfekté lesz.

Hyacinthe egyik barátja — nevezzük Mé-lasse-nak — egy hasonlag élénk francia, Moszkvában a Iverskain ulisán vagyis az Iveri-utczán egy áruaktárt nyitott. Ez alkalommal azonban némi kitérésre vagyok kényszerülve, szükséges-képen egy pár szóm levén a boltokról. Csak az ő világ városáiban a melyekben a civilizáció régi — nagyon régi, — találunk külön boltokat az egyes árucikkék számára. Mint a kis városkák boltjaiban a nyír-ág seprőtől a selyem nyakkendőig, az árpa-cukortól a női ingekig mindent egy boltban árulnak: szintígy az utjában civilizálódott országokban ugyanazon egy boltban találni mindent, enniavolt és rőfös árut, könyveket és viaszot, szőnyeget és gyertyát. Szint így van ez Oroszországban a legnagyobb városokban is: bámul az ember, hogy Pétvárt két legnagyobb boltjában — az Angliki-Magazinban a kis Millioneren és a Ruszki-Magazinban a Nevskoin — milyen különbözönemű dolgokat árulnak; a kisebb boltok árucikkéit pedig épen nem lehet osztályozni. A fodrászok majdnem mindent árulnak. A dohány-árusoknál vehetni theát; a kesztűsöktől pénztárczát. A legjobb szivart Pétvárott egy gyógyszerárban kaphatni a kis Morskaian (a gyógyszerárak árulnak láttani készleteket is.) Francia legyezőket kaphatni a czukraszatokban, s majd mindegyik divatos pipereáros kereskedik hussal és vérrel.

(Folyt. követh.)

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

ELSŐ RÉSZ — ELSŐ FEJEZET.

A „Vándor“.

1873. február 2-án a „Vándor“ nevű brick-gőlette (vitorlás naszád) a déli szélesség 43° 57' és a nyugati hosszúság (Greenvichi délkörtől számítva) 165° 19' alatt horgonyozott.

E négyszáz tonna tőrfogátu, s az ausztráliai tengeri halászfő San-Franciskóban fölszerelt hajónak Weldon W.-Jakab kaliforniai gazdag vállalkozó volt a tulajdonosa, ki azt évek óta a Hull kapitány vezénylete alá adta.

A „Vándor“ legkisebb, de legjobb hajói közé tartozott annak a hajó-rajnak, melyet Weldon W.-Jakab minden idejében kiindított egyfelől a Bering-szoroson át az északsarki, másfelől Tazmán-föld vagy a Horn-fok vidékén túl a délsarki tengerekre. Pompás járatu hajó volt. Könnyen kormányozható levén, kevés emberrel és bizton elbocsátható volt a déli sark-tenger veszélyes zátonyai közé. Hull kapitány ügyes ember volt, a ki kitudta vágni magát a jégtraktok közül, melyek Uj-Zeeland vagy a Jöremény-fok vidékén sokkal csekélyebb szélességben is szoktak mutatkozni nyáron (a déli félgömbi télen) át, mint a megfelelő idősokban az északi félgömbben.

Hull kapitány alatt, a ki nem csak jó tengerész, hanem kitűnő halász is volt, öt matrózból s egy ujczekből álló csekély számú legénység állott. Ez kevés a cet-halászfő, a mi nagyobb személyzetet kíván; de Weldon ur, más hajótu-

lajdonosok példájára, gazdaságosabbnak találta: San-Franciskóban csak annyi személyzettel látta el a hajót, a mennyi magának a hajó-szolgálatnak az ellátására elegendő; s a cet-halászfő szükséges embereket csak Uj-Zeelandban szegőd-tetni, hol minden nemzetbeli tengeri halászok egész serege ajánlkozott erre.

A „Vándor“, ily eljárás mellett, már épen befejezte a halász-idényt, a délsarki tenger határára. De hordói halzsírral s halhéjjal ezuttal nem igen teltek meg. A cetek, túlságosan levén vadászva, egyre ritkulnak. A közönséges cet alig volt található, s a „fin-back“-nevű óriás cetre kellett vadászni, a mi nem ritkán életveszélylyel is jár. Sokkal délebbre is kellett volna hatolnia miatta, mint a mennyire el volt készülve, egész a Clarie- és Adél-földig, melyeknek fölfe-dezési elsőségét az amerikai Wilkes hiába igyekezett a francia Dumont D'Urville-től elvitatni.

Egy szóval a „Vándor“ ez idejében nem volt szerencsés a halászatban. Január közepén, vagyis a déli félgömb nyarának a derekán, ámbár a cet-halászat idejének nem volt még vége, Hull kapitány visszavonulása határozta magát. Meglehetősen gézengúzokból összeszedett halászfőlegénységének felmondott, s a Cap-ot északnyugotra hagyva, Uj-Zeelandba hajózott vissza, melyet január 15-én pillantott meg. Waitemataba ért, az aucklandi kikötőbe, mely a chourakí-öbölben fekszik az északi sziget * partján, s halászsait ott letette. Megkísérlette jóra valóbb halászkat toborozni, mert legalább kétszáz halzsír-hordója volt még üres, s még egy kísérletet óhajtott volna tenni a halászáttal; de a halászkák jata mind elszegődve, s munkában volt már, s Hull kapitány épen végkép elhagyni készült az aucklandi kikötőt, midőn oly felszólítást kapott, melyet nem utasíthatott vissza.

Weldonné asszony, a „Vándor“ tulajdonosának neje, öt éves fiacskájával a kis Jakabbal s egy Benedek nevű rokonával épen Aucklandban volt, Weldon ur, a ki kereskedelmi ügyeiben gyakran megfordult Uj-Zeelandból, hozta volt őket magával, s midőn vissza kelle már indulniok, a kis Jakab súlyos betegségbe esett, úgy hogy lehetetlen volt őt ismét otla vinni. Weldon urat azonban ügyei parancsolólag hívták haza, s így nem tehetett mást, mint hogy a beteg gyermeket, anyjával s Benedek rokonnal együtt Aucklandba hagyta, míg visszajöhét éretők. Azóta három hónap telt el, a fiú egészsége teljesen helyre állott, s Weldonné, megmuna a férjétől való távollétet, s vágyva haza térni, elhatározta, hogy Uj-Hollandban is „Arany-Kos“ (Golden-Age) nevű tengeri hajós társaság valamelyik hajójával, melyek Melbourne és a panamai szoros közt rendszeren közlekednek, utra kel; Panamából aztán, az amerikai gőzös menetét bevárva, átmehet Kaliforniába. Ez a terv, mivel előbb meg Melbourne-ba kellett volna hajózni, sok nehézséggel s mindenik állomáson ismét késedelemmel járt volna; de Weldonné arra is elszánta magát, mintsem férje még később visszatértét kelljen bevárni.

Épen ekkor érkezett vissza Hull kapitány a „Vándor“-ral Aucklandba. Weldonné tehát felszólította a kapitányt, hogy lemondva a további halászfőről, szállítsa át fiával s rokonával Benedekkel és egy Nan nevű néger dajkával együtt, egyenesen San-Franciskóba haza. Háromezer tengeri mérföldet tenni, vitorlás hajón, vagy jóformán csak naszádon: merész feladat volt. De Hull kapitány bizott hajójában, mely nem egyszer átment már az egyenlítőn. Az idő is átalában szép és kedvező volt. S hogy gazdája családjának a mintegy 40—50 napig tartandó utazásban annál több kényelmet biztosíthasson, saját zo-

* Uj-Zeeland két szigetből áll, melyeket igen keskeny tengerszoros választ el egymástól.

három éjjel szakadatlanul szokott dühöngeni, oly rettentő erővel, s pillanatnyi pihenőt se tartva, hogy az alatt, a míg tart, sem ember, sem állat nem mozdoghat a szabadban, mert azt a roppant szél minden ellenállás dacára ledöntén, s rövid időn eltakarná hóval. Az ily „kriviez” rendesen el szokta sópörni az eléggé nem erős házakat, másoknak a tetejét kapja le, a faépületeket ledönti, s a magánosan álló legerősebb fát is kicsavarja tövéből. A ki nem tapasztalta, fogalma se lehet róla, hogy mi az a kriviez. A lakosság Bulgáriában, de már Romániában is jól ismeri az elemek e rettentő haragját, s mihelyt a kriviez jelentkezik, elrejtőznek házaikba, s ellátják magokat ó-hat napra élelemmel, mert tudják, hogy ennyi ideig kénytelenek lesznek elzárkózva maradni a külvilágtól. Mert a kriviez csak három napig tart ugyan, de a rombolást, a mit okozott, helyrehozni szinte ugyanannyi idő kell. A vasutakat, távirdákat összekuszálja, a merre szárnya ér, az országutakat ellepi, a házakat betemeti. Az embereknek ugy kell magokat kiásni a hó alól.

Az oroszokat jó eleve intették, hogy minden hadmozdulatot hagyjanak abba, mihelyt a kriviez jelentkezik. De az oroszok azt hívék, látták ok már ennél különbet is hazájukban s kinevették az aggodalmaskodókat. Ez elbizakodásukat aztán tömördek emberélet árán kellett megkeserülniök. A hóvihár ugyan „halt”-ot parancsolt a nagyobb csapatmozdulatoknak, de arról nem gondoskodtak, hogy fogoly-, élelmi-, és hadiszerszállítmányokat is idejekorán besztíntessék. És így kisebb csapatokat utközben érte a kriviez. Nemely csapat egészen elvesztett, se híre, se hamva, — más csapatokból csak kevesen tudtak elvergődni a nagyobb állomásokig, jelentve, hogy társaik ott lettek sírjok a hóban.

Egy nagy sebesültszállítmány sorsa iktóztató lett. Uton lepte meg a vihar s minden erőlködése a kísérő katonáknak és vontató állatoknak liába való vőten, nem bírtak elmozdulni helyükből. A szekereket egymás után borogatta fel a szél, kiöntve a sebesülteket a hóba, kik fölé csakhamar fehér sírhalmok domborult. Csak igen kevesen menekültek el a kísérőből. Harmadnapra több ezer katona sietett az állomásról a szomorú helyre, ásókkal, kapákkal; öt órába került, míg az eltemetett hullákat kiashatták.

A mit az oroszok katonában, lóban és szarvasmarhában vesztek, ezekre megy.

Fájdalom, a szegény plevnai foglyokat is utközben találta a vihar, kik közül isten a megmondhatója, hány szerencsétlen áldozat veszett oda nyomorult, a ki pedig százszor nézett szembe a hősi halállal.

Hogy ily időben minő embertelenség ezeket tenni ki a szabadba, mikor a magyar közmondás szerint az ember még a kutyáját se veri ki, — elképzelheti mindenki. Hiszen már ily pusztító hóvihár nélkül is borzasztó az, a mit egy téli marson a szegény katonának kiállni kell. De az orosz czár nem törődik alattvalói ezreivel, százezeivel, hadd vesszenek, pusztuljanak, maradj azért még neki elég.

Képünk egy élelem-szállító orosz vonatot tüntet föl, mely még ily hóvihár nélkül is csak nagy ügyvel bajjal tud előre hatolni a hóban, a járatalon uton. A csapatot mindenütt holló és varjuserg kísérő utjában, előre számítva a gazdag lakomára, mely abból kikerül, ha ugy előtalálja kapni a kriviez. De még így is, ha más nem, legalább egy-egy kimerült, inaszkadt ló dül ki a sorból és az is valami.

Magyar emigránsok Plevnában 1849-ben.

A világsi fegyverletétel után, midőn török területre lépett menekültek 1849. novemberében Viddinből Sumlára utaztak, Plevnán is keresztil vonultak, s két emigráns hazánkba kiadott emlékirataiban megemlékezik a most már világtörténeti nevezetességüvé vált helyről is.

Egyik Egressy Gábor, a másik „A magyar emigráció a keleten” című emlékirat szerzője, kinek nagyérdéki műve most jelenik meg a Pesti Napló tárczájában.

Érdekesnek láttuk az alkalommal e főljegyzéseket e helyen közölni.

Egressy Gábor „Törökországi naplójában” a következőket írja:

Elértük a Balkán magasabb tájait. Ez már nagyszerű... főséges!... Mahlat nevű bolgár falunál veszi kezdetét a valódi Balkán. E falun innen, az Iszker folyó partján, nagy római táborhely látható, melynek különböző pontjain 11 nagy csinált halom áll. Ezek az ugynevezett vezérhalomok voltak, honnan a hadvezérek nemesak saját táborait, hanem az ellenség mozdulatait is szemmel tartatták.

Onnan, Plevnán és Lovesán át, az egész ut vidéke mondhatatlanul szép; s a vadregényes hegyi tájak szebbnél szebb alakzatait vég nélkül változatokban tünteti elő. Iszonyu magasságok és mélységek versenyeznek egymással a hatás felett: Elyzeon és Orkus tájkepei... Ez az ellentételek öszhangzatának költészete... A völgyek sötét alvilágában félelmesen dörgő zuhatagok... Hátunk mögött bomladozó ködfellegek, miket a viradat épen most látszik felkölteni lombos ágyaikból, hová pihenni leszálltanak... Előttünk a sziklabérczek magas ormain piros napsugár lebegtető bíborfátyolát...

Plevna Bolgáron bensejében fekszik a Balkán északnyugati oldalán, egy kies völgyben s az első rendű bolgár-török városok egyike. Népsége mintegy 24 ezer lélek. Fele török, fele bolgár.

Miként számos emlékei mutatják: ő a görög eredetű város. A Vid nevű folyó hosszában hasítja. Felső részén a régi görög vár bástyafalai még meg lehetősépségek állanak, noha fantasztikusra semmi gond nem fordítatik. Mert a török semmi középület ki nem tataroz; mi egyszer romlásnak indult, azt pusztulni hagyja, legyen az bár saját legdrágább imaháza. A magas várfalak téglából és faragott kövekől rakvák, s rajtok kifelé függő erkélyek láthatók köröskörül, mik őrhelyek lehettek, s arra való, hogy onnan ostrom alkalmával ijázzok nyilazzanak az ellenségre. E várfalak a mostani lőporvilágban védelmül mit sem érnek.

A vár közelében egy római temető romjai látszanak, fejez márvány síremlékek töredékei s egy őskori templom omladékaival.

Hanem reánk nézve legnagyobb nevezetesség Plevna városában a *temesvári utolsó parancsnok: Ali pasa* sírboltja. Az öreg sírboltból elbeszélése szerint itt nyugszik Ali pasa magyar neje és 16 gyermeke is; ezek között ama *Hasszán* nevű, ki a török államnak Moldviát megszerzte. A kriptá felett egy tágas cinterem áll, melynek márvány padlataira ugyanannyi diszkoporsó van helyezve, a hány tetem alatt fekszik. A főkoporsókat roppant viaszgyertyák állják körül.

Van még Plevnán egy pompás török imaház is, — bizanti modorban építve, — mely Hasszán moshéjának nevezetik, az imént említett Hasszánról, ki, mint Moldova megszerzője, szentjévé lőn a töröknek. Itt is, mint minden moshé körött tömördek csurgó kut van.

„A magyar emigráció a keleten” című mű szerzője a következőket említi:

1849. nov. 12-én *Plevnán* töltöttük. Külalakjára nézve ez sem sokat különbözik a többi török várostól, hanem valamivel éldnebb, kereskedési középpont levén Ruscsuk és Vádin között. Zöldespiacra valóban megragadja a figyelmet; láttam másfél láb átmérőjű roppant káposztákat, s egy paraszt kalap nagyság karfiolokat; e mellett a hus és baromfi ára feltűnőleg olcsó, egy ezüst huszasért két libát, vagy egy nagy pulykát lehetett venni.

A bolgárok általában szenvedélyes zöldségmivelők és erre mindig oly helyeket választanak ki, melyeket mesterségesen öntözhetnek. Itt az éghajlatnak is igen kedvezőnek kell lenni, mert sem Páris, sem London, sőt Olaszország piacain sem látni hasonló nagyságu kerti veteményeket.

Egressy már elmondá hazánkatérdekölőleg, minő nevezetes sírbolt van itt. A utolsó temesvári parancsnok Ali pasának, Ali pasa magyar nejeinek s gyermekeinek sírboltja.

Nevezetes még, hogy 140 év előtt szintén itt húzódott át *Rákoczy hada*! Akkor még Rákóczy hivat is kétségtelenül a majdani visszatérhetés édes reménye kecsegtető, mint minket; akkor még ok is török vagy francia hadakról, s külbeavatkozásról álmodoztak, mint mi! Es sorsuk száműzetés és szétszóródás lőn, mint nekünk! Minő csodálatos ismétlődése a gyzás történetnek?

Figyelmes vizsgálónak szemébe tűnik, hogy e vidék bolgár népe szebb, arca tojásdadabb, járása bátrabb, s öltözte is csinosabb az eddig látottaknál. Vajjon nem ezek-e utódai azon száz meg száz ezer honfiaknak, kiket századokon át az akkor ellenállhatlan hatalmu török rablánczon vitt el hazánkából, s telepített le Bulgáriában?

Fájdalom, mind erről sem a törökök, sem a bolgárok közt nem csak írott emlék, de még hagyományi mese sincs több; mert itt a hit háttérbe szorította a nemzetiséget s ennek emlékeit. E bolgár nép közül századik se tud írni, — a kik egy keveset iskolába járnak, azok is csak a vallás litániáit s külső kánsait tanulgatják; történelem és természettanról még tanítóik sem tudnak semmit.

A törökök is csak pégamber Aliról, pehliván Rüstemről és bekri Mustafáról tudnak mythologiai csodás szent meséket.

Van némi történetírásuk, de eféle könyveik is inkább kösköltmények; maga a várnaí csatában jelen volt Szade eddén efendi is oly tulzott czífrázásokkal s a költészettel együtt járó tulzásokkal ír, hogy könyvét betű szerint venni nem lehet, bár topografiai s hadmozdulati feljegyzései miatt műve megbecsülhetlen értékű. Végül a törökök eféle műveiben neveli a zavart azon hiba, hogy ellenségeiket gyauroknak neveztek általában, (épgy, mint a rómaiak és görögök általában barbárnak), nem sokat törődve vele, magyar, lengyel, velencei vagy miféle nemzet fiaí valának?...

A jég en.

Karcsolat.

Ennyi orosz sympathya egyszerre! Bizony senki se hitte volna, mikor a nyáron Plevnánért illumináltunk.

Hja a hatalmasabb a siker, s a ki győzi, az marja, tartja a böles közmondás. A török elbukott és a divattól, e ledér dámától nem követheti senki, hogy kadaverekkel szövetkezzen, valaminthogy III. Napoleon sem akart, a kit nagy politikuskak tartottak mind — Sedánig.

Tetszett volna csak végig menni valamelyik népesebb utcán a mult napokban. Mennyi bunda, mennyi prém, gallér, décz, karmantyú nyusztból, nyestből, pézsmából, vadmacskából, cszobolyból, mókusból, mosdó medvéből és kék rókából. Milyen lágyan simul a puha pehelyszerű szörme a kipirosult női arcához, nyakhoz, vállhoz, minő meleg öleléssel karolta át a sugár termetet!

Jöhett Sziberia, itt ugyan nem panaszkodhatott, hogy hidegen fogadják.

De hát még odakünn a fagyon! A városliget jege kivitört a tarka publikumtól, mely tündértáborokint lejtett, lengett a sima tükrön, nagy vargabeteiket karcsolva rá az éles koresolyával, mely sziporkázva füttyl a láb alatt a szilaj iramban.

Emitt egy orrig begombolt torzonborz férfialak, kin a kurta bekecs prémje ugy tűnik fel, mintha a szakállának volna folytatása; amott egy magános téli tünder ide-oda himbáló karcus termettel, arcán felig leeresztett fátlyol, mely alatt fölhevült arca pirul, miga két parázs szem átegetni látszik a könnyű fátlyol pókhálóját, meglell ellentétet képezve a hideg téelle.

Távolabb kettesével repül egy ifju pár, derékon szorosan átölve egymást. Hja, az ilyen megjárja a fagyon, s a természetűdősök tudják, hogy a hideg összehuz. Mintha egy lélek volna a két testben, oly egy akaratsnak hódolva sikanak jobbra-balra hajolva testükkel. Nem bánnák, ha még tiszser olyan hosszú volna a jégpálya, nem talán azt sem, ha vége hossza se lenne, hadd koresolyázhatnának át így együtt, egymást átkarolva az életen.

Bujj el, oh halvány hold, bámész nézéseddel, és te suhogó lomb a csendes lugas fölött! Szeli nyári este, távoli tilinkó, — mind rég elkoptatott staffage vagytok már ti a szerelem pásztor-óráihoz. Most más a divat, eredetibb és genialisabb, — itt égni, lángolni egymásért a jégen.

Van, a ki most tanul pályázni a jégen. Sok meg is kísért vele egy kicsit. Unalom vagy orvosi tanács kergete a jégre, most már jóformán gömbölyödni kezdő termetével. Sebaj, neki is meg van a maga előnye: ha esik, nem esik oly keményre, mint esett volna husz éves korában.

Hanem az ily kezdő „jégnyargonzót” aztán mulatság ám nézni. Micsoda pozitúrák azok, a miket elkövet! Féllélen lép a koresolyával, mintha annak is volna érzékeny tyukszeme; aztán próbál taszítani magán, fejfel, kézzel segít hozzá. Különösen kézzel, mely ugy hanyódik a levegőben, mint a cséphadaró. Vigyázni kell,

hogy feje tulságosan előre ne menjen, mert akkor hátul kisiklik elől a lába; de hátra se essek, mert akkor előre siklik ki elől a lába. E két alternatíva között ingadoz egy darabig, mint Herkules a válaszuton, míg végre aztán mégis valamelyikre rá szánja magát. Katona dolog, nem nevetik ki érte. A többi is így járt ily fiatal koresolyázó korában.

Az érettebb asszonyások nem járnak ily pórul, ámbár ok sincsenek teljesen biztosítva az elbukás ellen, itt ezen a helyen. Ok beleülnek egy-egy szánba, s passiv mozgást végeznek, tolatva magukat a kisasszony azon imádói által, a kiknek a kisasszonyt nem szándékozik oda adni a mama. Az pedig az alatt ki tudja hol szárnyal a kiválasztottal! Talán épen az volt, kit az imént láttunk, hogy karolja át egy szöke miniszteri fogalmazó derekát, persze koresolyázás közben.

De az is megesk, hogy a mama nem ereszt oly könnyű szárnyra, koresolyaszárnyra a kis hamist, hanem utána iramlík ő is koresolyán, természetesen egy másik ifju karjában keresve támaszt az esetlegek ellen. Ekkor aztán nincs vége hossza a dirigálásnak: „Ne oly sebesen Mimi! Szépen tartsd a fejedet Mimi! Jaj most mindjárt esel, Mimi! Ugyan erősebben fogja, Bodó ur! No most lepattant a koresolya-szijad, Mimi! csatolja fel neki, Bodó ur!”

És Bodó ur letérdel, a mama megengedte és felcsatolja, és Bodó ur olyan boldog az alatt! A kis leány meg elpirul, mialatt oda nyújtja kicsi lábát, — persze a hideg csipi ki pirosra. Bodó ur pedig elgondolja magában. „Ha rám merték bizoni azt a kis lábát, mért ne bízna rám azt a kis kezét?”

Mit lugas, holdvilág! Itt-itt van igazi pattozása az Amor nyilának. Csakugy cseng bele a levegő!

Ha végig tekint az ember a csinos esarnok melletti partról a hullámzó tömegen, igazán fogalmat szerezhet magának a Néva melletti életéről. Ott se lehet külön b...

Hát csak rajta, a mig benne tart! Ez most a divat. A muszkának hódol a világ. Diplomataink már régen jégre vitte az orosz, — szövet-sége, a tel, mért ne vinne jégre minket is?

Majd elolvad az is, mint a hogy a plevnai füst elropult. Megjön a tavasz, s mi boldogan gondolkunk vissza az időre, „mikor muszkák voltak”.

Ha majd muszkák leszünk... arra most ne gondoljunk; elrontaná a kis örömmünk.

Junius Brutus.

A természettudományi társulat közgyűlése.

A természettudományi társulat e hó 16-án tartotta évi közgyűlését az akadémia kisebb termében *Thán* Károly elnöke alatt, ki a megnyitó beszédben örömmel szolt e virágzó és nagy munkásságu társulat fokozatos fejlődéséről, melynek a lefolyt év is bizonyítványa.

Szily Kálmán titkár terjesztette elő az évi jelentést. E szerint a mult évben tartottak 7 szakulást, 8 választmányi ülést és 14 természettudományi estélyt, tehát összesen 29 ülést, a megnyitót egy év alatt még soha. A népszerű természettudományi estélyeknek oly nagy a közönsége, hogy a jegyek kiosztásában megszorító rendszabályokat kellett alkotni. A társulat 1877-ik évi kiadványait illetőleg a lefolyt év, a megelőzők-höz mérve, feltűnően gazdag volt a hazánkat érdeklő tudományos monographiákban. A nyílt pályázatok évről évre bővebben termik gyümölcsüket, s a társulat e tekintetben is értékes művekre hivatkozhat. A titkár jelentés felsorolva a társulat kiadványait, a tagokról a következőket jelenti. Az alapító és örökös tagok száma 96, s az alapítványok összege 26,086 frt 25 kr; a rendes tagok száma 4867. Megemlékezett ezután az elhunyt tagokról, köztük dr. Entz Ferenczről,

és dr. Klein Mihályról (Komárom főorvosáról), kik 1841-től, a társulat alapításától kezdve tagok voltak. A 134 megalapító közül, kik 1841. május 28-án e társulatnak alapjait megvetették, ma már csak hat él: Arányi Lajos, Jedlik Ányos, Kovács-Sebestény Endre, Nendtwich Károly, Wagner Dániel és Zlamál Vilmos.

Következett *Heller* Ágost könyvtárnok jelentése. A könyvtár 391 munkával gyarapodott s jelenteg 4919 műből áll. *Leutner* Károly pénztárnok jelenti, hogy az alapító a lefolyt évben 2777 frttal szaporodott. A forgó tőke bevétele pedig 19,927 forintot tesz; kiadás 18,321 frt volt. — A bevételek főösszege 49,023 frttal tesz. Az összes tiszta vagyon, mely 23,178 frtból áll, 3333 frt vagyonszaporodást mutat. A könyvkiadó vállalat 1877-iki bevétele 12,500 frt, kiadása 8000 frt. E jelentéseket a közgyűlés élénk tetszéssel fogadta.

A Schuszter-fele 800 frtos vegytani pályakérdésre (Budapest taláztizének megvizsgálása) csak egy munka érkezett be, a bírálók azonban (*Thán* K. és *Plósz* Pál) ezt kitűnő műnek és jutalomra érdemesnek találják. Így a jutalom e műnek odaítéltek s magyar és még egy művelt nyelven kiadtni határoztatik. A jelítés levélke felbontatván, kitűnt, hogy a munka szerzője dr. *Fodor József* egyetemi tanár.

A társulat pályázat-hirdetési 1878-ra:

A társulat a jelen 1878-ik évben kétezer frtnyi összeget oly tudományos munkálatok előmozdítására kíván fordítani, melyek az ország physikai és meteorológiai viszonyainak kutatását és a tudomány jelen állásának megfelelő leírását, vagy a kiemelt feladatot előmozdító szakmunkák írását tűzik ki czéljokul.

A Semsey Andor ur adományából szerkesztés forint következő kérdés megoldására: „Vizsgáltassék meg tüzetesebben hazánk egy fontosabb, eddig kevésbé, vagy nem tanulmányozott bányaterülete geológiai és petrográfiai tekintetben, különös tekintettel a bányászati viszonyokra.”

A társulat e két kérdésre nyílt pályázatot hirdet. A munkálatok beküldendő tervezetét vonatkozhatnak az ország valamely részében teendő új kutatásokra vagy utazásokra, vagy a kiemelt czélokát előmozdító szakmunkák írására és f. évi április hó 30-ig a k. m. természettudományi társulat titkár hivatába (Budapest, Lipótváros, régi Lloyd-épület) küldendők.

Végül a választásokat ejtette meg a közgyűlés; megválasztattak 1878-ra választmányi tagokul: *állattanra* Fridvalszky János, *Herman* Ottó, *Kriesch* János, *Margó* Tivadar; *áscény- és földtanra* Hantken Miksa, *Krenner* József, *Szabó* József, *Inkey* Béla; *élettanra* Jendrassik Jenő, *Plósz* Pál, *Tanhoffer* Lajos, *Fodor* József; *növénytanra* Dapsy László, *Jurányi* Lajos, *Klein* Gyula, *Schuch* József; *természettanra* Báró Eötvös Loránt, *Schenzl* Guidó, *Stoecek* József, *Schuller* Alajos; *vegytanra* Hídegh Kálmán, *Lengyel* Béla, *Wartha* Vince és *Say* Móricz.

A földrajzi társulat közgyűlése.

E tudományos társulat, mely január 17-kén tartotta évi közgyűlését, nem dicsekedhetik oly fényes sikerekkel, mint a természettudományi társulat, mégis nagy elismerés illeti meg; a természettudományok iránti nagy érdeklődést a kor szelleme és sokszoros gyakorlati igényei a legselesebb körökben honosították meg; mig a földrajzi tudomány iránt, mely a gyakorlati életre nem igen hat ki, az érdeklődést még meg kell teremteni. A földrajzi társulatnak meg kell elégednie azzal, ha a társulás által tért nyit a földrajzi ismeretek terjesztésének; pedig a cél az volna, hogy azokat gyarapítsa új kutatások által.

A közgyűlést *Hunfalvy* János elnök nyitotta meg, érdekes jelentést téve a földrajz körében 1877-ben tett munkálatokról. A jelentés röviden összevonva ismerteti az egyes világrészekben történt utazásokat s ezek eredményeit. Kiemeli, hogy a földrajzi tudományok körében a legnagyobb figyelmet gerjesztettek az afrikai utazók, nevezetesen pedig *Cameron* és *Stanley* sikerei.

Az új expedíciók közül kiemelendők a belga király kezdeményezésére alakult nemzetközi afrikai társulaté, az angol földrajzi társulaté és a portugalliaké. Ázsiában az oroszok tesznek évről-évre nagyobb politikai és tudományos hódításokat; megemlést érdemelnek *Kosztenko* és *Przeralszki* utazásai, valamint *Szechenyi* Béla tervezett expedíciója. Ausztráliában nem nagy sikerrel folyt a még ismeretlen vidékek kikutatásai, mig Ame-

rika ismertetéséhez számtalan új adalékot nyertünk. Európában csak a balkáni felsziget szorult ismertetésre s e tekintetben sokat tettek *Kanitz* és *Erődi* Béla. A nagy világtengernek tanulmányozására az angolok és az észak-amerikaiak küldtek ki expedíciókat.

A jelentésből, mely 21 nyomtatott lapon felsorolja a földrajzi tudomány mult évi vívmányait, kiemeljük, hogy a magyar nevek közül csak gróf *Szechenyi* Béla (keletázsiai expedíciója alkalmából) és *Türr* tábornok (mint a tervezett panamai csatorna társulat elnöke) szerepelnek.

Berecz Antal titkár jelentése ismerteti a magyar Afrika-bizottság alakítása érdekében történteket. A jelentés adataiból felemlítjük, hogy a lefolyt évben hat felolvasó ülést tartott; a társulat „Földrajzi Közlemények” cz. szaklapja tiz füzetben 23¹/₄ iynyi terjedelemben jelent meg; a közlönynek eddig öt kötete jelent meg. A társulatnak van 500 tagja és pedig 28 tiszteletbeli, 6 levelező, 11 alapító és 455 rendes. A tagok száma 1872 óta 159-el szaporodott. Összesen volt eddig 64 felolvasás.

Dr. *Erődi* Béla másodtitkár jelentéséből említenő, hogy a könyvtár összesen 70 drb könyvvvel szaporodott és pedig leginkább külföldi tudósok adományaiból; van összesen 344 drb könyv. Csereviszonyba lépett újabbban a társulat az antwerpeni, a bordeauxi, lyoni, a bécsi és brüsszeli földrajzi társulatokkal. A térképtár a bécsi katonai földrajzi intézet 102 lapos szaporított. Van a térképtárban összesen 300 térképlap és 5 atlasz.

Aigner Lajos pénztárnoki jelentése szerint a bevétele a lefolyt évben 3276 frt, a kiadás 3020 frt volt.

Végül a választásokat ejtette meg a közgyűlés. Megválasztattak tiszteletbeli tagokul: *Coburg* Fülöp hg. és *Haynald* érsek; levelező tagokul dr. *Duka* Tivadar, *Reignolt* Georges, *Drapeine* Louis Párisból és *Korizmic* Antal törvényszéki ülnök Kairóból.

A választmány ily alakítottat meg: Elnök dr. *Hunfalvy* János, alelnök *Vámbery* Armin és *Gervay* Mihály, I-ső titkár *Berecz* Antal, II-od titkár dr. *Erődi* Béla, pénztárnok *Aigner* Lajos; választmányi tagok: *Hunfalvy* Pál, *Pöchy* Imre, *Takács* János, *Déchy* Mór, dr. *Szabó* József, dr. *Floch* Henrik, *Gönczy* Pál, *Laky* Dániel, *Türr* István és gróf *Zichy* Ágost.

Irodalom és művészet.

A „Budapesti Szemle” 1878. január-februári füzete a szokott becses tartalommal jelent meg. Első közleménye: „Az olasz költészet hatása a magyarra”, *Imre* Sándor, jeles tudósnk tollából ered; ezután *Leslie* Stephan angol író „Disraeli mint író” cz. tanulmányának átdolgozása következik *Nagy* Lászlótól, majd *Szathmáry* György ismertetése Bulgáriáról (2-ik közlemény.) Ezután következnek: „Mai viszonyok a nyugati világban”, 2-ik közlemény; az angol társadalmi életéről szolt, mig ugyane czim alatt egy előbbi füzetben a francia társadalom ismertetését vettük; mindkettő nagyérdéki közlemény, kitűnő források után kitűnően dolgozva. A szépirodalmi részben *Vadnai* Károly „A ros szomszéd” című regényének kezdetét vesszük, majd *Arany* János „A tölgyek alatt” című költeményét (melyet már lapunkba is átvettünk), *Heine* dalaiból I—IV. Majthényi Imréltől. Ezután „Zenészi szemle” („Carmen”, „Pál és Virginia”) *Erdy* Lajostól; „Az orosz invázió Törökországban” *Asbóth* Jánostól. Az Ertesítőben öt könyvismertetés. A „Budapesti Szemle” jövőre is *Gyulai* Pál szerkesztése mellett, s *Ráth* Mór kiadásában két havonként jelenik meg. Előfizetési ára egész évre 12 frt; egyes szám 2 forint.

Arany János legnagyobb balladájának cizme, melyet a Kiszfaludy-társaság közgyűlésén fognak bemutatni: „Tetemre hívás”. Festi a középkor egyik fajta isteniteltét, mely szerint a meggyilkolt holttestéhez hívták a gyannu alatt állókat, abban a hitben, hogy a seb újra vérzik, ha a valódi gyilkos áll mellette.

Dallos Gyula, ki előztől 25 évvel lépett az irodalom terére angol-magyar nyelvtanával, írói működésének negyedszázados emlékére két kötet angol beszélyre hírdet előfizetést. *Dallos* munkákore leginkább az angol irodalomnak buzgó ismertetése volt ugy

VASÁRNAPI UJSÁG.

A FRANKLIN-TÁRSULAT nagy irod. intézet kiadásában (Budapesti
egyetem-utca 4.) megjelent és kapható

A fölkelő nap országa.

Regényes utazás Japánban.

Írta

VÉRTESI ARNOLD.

Számos képpel.

Ára füzve 2 srt.

Fontos irodalmi jelentés.

A MAGYAR KÖLTÉSZEZET KÉZIKÖNYVE

a mohácsi vésztől a jelenkorig,

vagyis az utóbbi negyedfél század kitünőbb költői, életrajzokban és jellemző mutatóványokban
feltüntetve **TOLDY FERENC** által.

Második, átdolgozott, kiadás, öt kötetben (1963 lapon). Budapest, 1876. 8-rét.

Ára fizetve 10 frt. o. é., kötve 3 vászonkötetbe 12 frt. o. é.

A honzeret és a nemzeti műveltségnek — a nemzet fenmaradásáért — két leghatalmasabb tényezője — első alapja a nemzet szellemi életének ismerete, ennek — a nemzet köztudatába átemelve. E szellemi élet legkövetlenebbül a legbensőbbben a nemzet költészetében nyilvánkozik: aminek érzetében a jelenkor kultúrpénje, a história minden más ágai felett irodalmok e részét mindig legfőbb; s ez ismeret alkotja nálók az általános műveltség leglégnyesebb eszközét.

Nekünk is költőink voltak a nemzet gondolkodása és érzéseinek legpraegnansabb kifejezői. Ők indították meg s támogatják folyását a megemőnt munkát a nemzeti öntudat ápolása, a hazafiai szent tűz élesztése és irányzása, másfelől a szív, az erkölcsök s az izlés nemestése által. Ez adja meg a magyar költészetnek nem csak historiai fontosságát s kiváló érdekességét, hanem úgy nevelő mint gyönyörködtető hatását is.

Irodalmunk e fontos és legkifejezettebb ágának ismeretéből vezet be e munka, mely, midőn negyedik század kiválóbb költőinek életét beszéli el, nem csak az irodalomtörténet mindannyi egyes érdekes képeit állítja fel, hanem egyszersmind a nemzeti és kultúrötretre vet számos megvilágító sugarakat; s midőn az irókból kiválasztott jellemző műveket vezet fel, magokat a századokat s a nemzetet beszélteti kézzel, s erkölcsi életük legkülönböző koraiban és térein.

E több mint 800 nagyobbnakisebb, egész és töredék költemény, az elbeszélő és drámai úgy, mint a lyrai s vegyes nemehekől, költészetünk oly dúsa virágoskertét képezi, mely nem csak tüköztiszt, hanem gyönyört is nyújt a névelt olvasónak. Ezt tartva szem előtt, az inkább csak történeti érdekű kérdok egye kötetbe sorítottak, míg a mult századnak, az irodalom feléledése óta, szinte egy, a XIX-diknek pedig, melyben költészetünk legszebb termékeinek legnagyobb része született, három kötet jutott, köztük ismét egy, az ötödik, a jelenkornak legkitűnőbb szellemait állítja az olvasó elébe.

Tartalma gazdagságának kitüntetésére felhozuk az 5 kötet fejezeteinek teljes sorát:

I. KÖTET.

XVI. Század: Bevezetés. Horváth András. A jermiadók. Szamosmelléki névtelen. Tinódi Sebestyén. Szendrei névtelen. Görgei Albert. Diványi Mehmet (renegat). B. Balassa Bálint.

XVII. Század: Bevezetés. Szenci Molnár Albert. Rimay János. Benický Péter. Gr. Zrínyi Miklós. B. Liszti László. Kathol. egyházi költészet. Gr. Balassa Bálint. Gyöngyösi István. Gr. Kohári István. Népies költészet.

XVIII. Század 1772-ig: Bevezetés. Rádai Pál. B. Amade László. Faludi Ferenc.

II. KÖTET.

XVIII. - Század 1772 óta: Bevezetés. Besseney György. B. Orcy Lőrinc. Barcsay Abraham. Anyos Pál. Gr. Teleki József. Pécéli József. Baróti Szabó Dávid. Révai Miklós. Rájnis József. Pálóci Horváth Ádám. Gr.

A tartalom kívül, a munka ajánlására elég lesz a szerzőnek egy, mint az előbbi kiadásoknak kiérdemelt hírére hivatkoznunk. E munka vezérforrása mellett növekedett fel a mai nemzedék nagy része költészetünk ismeretében: úgy hisszük ez új átdolgozást s természetesen bővített a mai napig folytatott kiadás hivatva van a munkánk majd felszabadító ga gyakorlati hatását czentül is folytatni.

III, IV., V. KÖTET.

XIX. Század: I. Bevezetés. Kisfaludy Sándor. Kazinczy Ferenc. Kis János. Berzsenyi Dániel. Szemere Pál. Szász József. Tóth László. Vitékovich Mihály. Szentmiklósy Alajos. Döbrentei Gábor. Gr. Teleki Ferenc. Dukai Takács Judit. Kisfaludy Károly.

II. Katona József. Horváti Endre. Fáy András. Kőlcsey Ferenc. Bajza József. Székely Sándor. Csucor Gergely. Vörösmarty Mihály. Debreceni Márton. Szabó István.

III. Garay János. Erdélyi János. Vachott Sándor. B. Eötvös József. Székács József. Tarkányi Béla. Sziligeti Edvárd. Petőfi Sándor. Tompa Mihály. Arany János. Jókai Mór. Léway József. Tóth Kálmán. Madách Imre. Gyulai Pál. Szász Károly.

